

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิธีการและผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท)” โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เพื่อศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลและปัจจุบัน ๒) เพื่อศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ ๓) เพื่อศึกษาผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ โดยที่การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารคือศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก เอกสาร งานวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนถึงผลงานของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท) ที่เป็นทั้งเอกสาร และเทปบันทึกเสียง และวิจัยเชิงภาคสนามโดยสัมภาษณ์จากบุคคลที่ใกล้ชิดกับพระมงคลวุฒ ซึ่งทำให้ได้บทสรุปและข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศึกษาวิธีการและผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท) ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ ทำให้พบประเด็นคำตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ศึกษาและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลและปัจจุบันคือ สมัยพุทธกาลเป็นการใช้ศึกษาวิธีการเผยแผ่เฉพาะตัวที่ประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมไม่ว่าจะเป็นจารีต ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันออกไป ตลอดทั้งทรงรู้จักการเลือกใช้อุบายการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล รอจังหวะหรือโอกาส ที่เหมาะสม ท่านมีความเป็นกัลยาณมิตรในการเผยแผ่ ได้แก่ความเป็นที่รักที่พอใจ ความเป็นที่เคารพนับถือ ความเป็นที่น่ายกย่อง ความเป็นนักพูด มีความอดทนถ้อยคำ เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ และการไม่ชักชวนไปในฐานะเป็นต้น จึงมักประสบผลสำเร็จในการเผยแผ่เสมอ ส่วนวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล เป็นวิธีการเผยแผ่แบบประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมชุมชน จารีตประเพณี ตลอดทั้งอุปนิสัยและระดับสติปัญญาของผู้ฟัง พระพุทธเจ้าทรงใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปเพื่อให้เหมาะกับแต่ละบุคคล มีจุดมุ่งหมายในการสอนที่มุ่งให้ผู้ฟังได้รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้เห็นด้วยเหตุและผล อันผู้ฟังสามารถที่จะตรองได้ด้วยตนเอง จนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลจากการปฏิบัติได้ ทรงมีหลักการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างกันในเรื่องระดับสติปัญญาของผู้ฟังเปรียบด้วยบุคคล ๔ จำพวก พระพุทธเจ้าจึงเลือกใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกันตลอดทั้งทรงคำนึงถึงเนื้อหาหรือที่ทรงสอนเพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลแต่ละประเภทที่มีระดับสติปัญญาและความสามารถ หรือมีศักยภาพในการรับฟัง แตกต่างกันไป ทรงยึดหลักประโยชน์ ๓ เป็นที่ตั้ง คือ ผู้ฟัง ได้รับประโยชน์ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ประโยชน์สูงสุดคือความพ้นทุกข์ได้ซึ่งสามารถ สรุปได้ ๓ ประการได้แก่ ๑) ใช้วิธีการสนทนาธรรมแบบธรรมสภาจฉา ๒) การบรรยายในโอกาสที่มีผู้ฟังมีจำนวนมาก เช่น คราวแสดงอัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นต้น ๓) คือเลือกตอบปัญหาคำถามเป็นต้น นอกจากนี้แล้ว พระอรหันตสาวกของพระพุทธเจ้าแต่ละท่านก็มีวิธีการเผยแผ่ที่แตกต่างกันเช่น พระมหากัสสปะใช้วิธีการเผยแผ่ที่มุ่งเน้นการรักษาพุทธพจน์ พระสารีบุตร มักใช้วิธีการเผยแผ่ด้วยการสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคย พระอัสสชิ มักใช้วิธีการเผยแผ่ด้วยการทำให้ดูเป็นแบบอย่าง เป็นต้น

ปัจจุบัน มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีวิธีการเผยแผ่ดังนี้ คือ ประยุกต์ใช้วิธีการตามกาลสมัย เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ไม่เน้นไปที่การนั่งแสดงธรรมเพียงอย่างเดียว แต่สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ในทุกช่องทางด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การปาฐกถา การอภิปราย การสนทนา การจัดรายการผ่านสื่อเทคโนโลยี การเขียนบทความผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ เป็นต้นโดยอาศัยศิลปะในการเผยแผ่ของนักเผยแผ่แต่ละรูป/คน ที่มีเคล็ดลับเฉพาะตัวแตกต่างกันไป ส่วนวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือส่วนใหญ่เป็นวิธีการที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากสมัยพุทธกาลเป็นหลัก และอีกส่วนหนึ่งเป็นวิธีการปรับเพื่อให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งพอสรุปได้ ๗ ประการ ได้แก่ วิธีการเผยแผ่ด้วยบุคคลิ วิธีการปฏิรูปคำสอนให้เกิดเป็นเอกลักษณ์วิธีการปฏิบัติเชิงรุกหรือเยี่ยมเยียนตามบ้าน วิธีการเสนอหลักคำสอนที่เป็นแก่นแท้ทางพระพุทธศาสนา วิธีการบริหารสังคมชุมชน วิธีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น วิธีการสนทนา การบรรยายธรรม และตอบปัญหา เป็นต้น โดยทุกวิธีการต้องไม่ขัดกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ดีแล้ว

ศึกษาวิธีการและผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ คือท่านใช้วิธีการเผยแผ่ ๕ ประการ ได้แก่ การแสดงพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม กลวิธีการสอน วิธีการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย วิธีการเทศน์คตธรรมโบราณอีสานที่เรียบง่ายเหมาะกับผู้ฟัง

ผลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ มีดังต่อไปนี้

๑) ผลของกลุ่มผู้ฟังพระธรรมเทศนาของพระมงคลวุฒ ผู้ฟังพระธรรมเทศนาจากท่านเป็นผู้ที่มีศรัทธาเพิ่มมากขึ้น มีความประพฤติเรียบร้อยตั้งอยู่ในศีล สามารถนำธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน รู้จักเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม รู้จักการพิจารณาแยกแยะจนเกิดองค์แห่งปัญญา และตั้งมั่นอยู่ในหลักสาราณียธรรมทั้ง ๖ ประการ ซึ่งถือเป็นหลักธรรมที่สำคัญที่ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างเป็นสุข

๒) ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปฏิเวธธรรม รู้จักพิจารณาถึงสิ่งที่กระทำคำพูดที่เปล่งออกไป มิใช่สักแต่ว่าพูด รู้จักนำคำบอกคำสอนที่เป็นวาจาไปทำให้กาย วาจาและใจเป็นธรรม มีธรรมขึ้นมา เกิดผลเป็นความสุขความเจริญ รมเย็นเป็นธรรมที่แท้จริง

๓) ทำให้คำสอนได้รับการเผยแผ่ทางสื่ออย่างกว้างขวางในวิธีการต่างๆ เช่น มีการบันทึกคำสอนลงในแผ่นซีดีรอม บันทึกลงในเทปคลาสเซ็ท และวีดีโอ แจกจ่ายไปยังผู้ที่สนใจ มีการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะครบรอบวันเกิด รวบรวมคำสอนของท่านออกเผยแผ่เป็นจำนวนหลายเรื่องและหลายเล่ม จนทำให้คำสอนของท่านได้รับการเผยแผ่อย่างกว้างขวางดังปรากฏผลในปัจจุบัน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อดีของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ มากมาย ทั้งความเรียบง่าย ลำดับความยากง่าย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายมีการยกข้อธรรมมาอ้างอิง ใช้สุภาษิตคำคม คติธรรมโบราณอีสาน มาประกอบการอธิบายเพื่อความชัดเจน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิธีการและผลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภโท) อีกเป็นจำนวนมากที่ควรจะได้รับการศึกษา ค้นคว้า เพื่อนำองค์ความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ประโยชน์ต่อคณะสงฆ์

ประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้างยิ่งๆ ขึ้นประเด็นที่น่าสนใจและใคร่ขอเสนอในการทำวิจัยในครั้งต่อไป มีดังนี้

๑) ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของบูรพาจารย์ที่มีอิทธิพลต่อพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภทโท)

๒) ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางด้านกรรมฐานของบูรพาจารย์ท่านอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภทโท)

๓) ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงปู่คำมี พุทฺธสโร กับการประยุกต์หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลวุฒ

๔) ลักษณะความเป็น (กัลยาณมิตรธรรม) ของพระมงคลวุฒ (เครื่อง สุภทโท) ที่มีต่อศิษยานุศิษย์ และพุทธศาสนิกชนทั่วไป